

IdéburnaSkolors RIKSFÖRBUND

Till

Utbildningsdepartementet

u.remissvar@regeringskansliet.se

marie.torn@regeringskansliet.se

Idéburna skolors riksförbunds yttrande - Samhället mot skolattacker, SOU 2023:28

Idéburna skolors riksförbund (ISR) organiserar icke vinstutdelande fristående skolor och arbetar för att stärka möjligheterna för olika idéburna pedagogiska alternativ att bedriva förskola/skola inom det svenska utbildningsväsendet. ISR verkar för att försvara friskolereformens mångfaldssyfte och för en deltagande målstyrning där skolorna själva kan styra över hur verksamheten ska organiseras för att nå de nationella målen. På så vis främjas en reell pedagogisk mångfald, vilket är en förutsättning för en verklig valfrihet för elever och föräldrar.

Med idéburna skolor avses den definition som tagits fram av utredningen Idéburna aktörer i välfärden, SOU 2019:56

Sammanfattning

Idéburna Skolors Riksförbund (ISR) har getts möjlighet att yttra sig kring delbetänkandet Samhället mot skolattacker SOU 2023:28.

- Vi tillstyrker att Center mot våldsbejakande extremism (CVE) ska ges nationell uppgift att verka stödjande för skolor i deras arbete med att förebygga skolattacker. Det är viktigt att tydlighet och struktur ges i dessa insatser och att skolornas huvudmän och anställda informeras och via metodstöd förstår hur samverkan med CVE kan se ut och utnyttjas.
- Vi har inget att invända mot en strängt reglerad sekretess vid CVE inom Brå med tanke på att de kommer att få tillgång till känsliga individuppgifter av skilda slag. Dock bör den placeras i OSL 40 kap. 7 e §, eftersom 7 d från 2024-01-01 redan är ”inbokad” via sekretess hos Utbetalningsmyndigheten. Vi instämmer även med utredningens bedömning att CVE inom myndigheten BRÅ måste ses som en egen och självständig verksamhetsgren enligt OSL 8:2.
- Vi avstyrker däremot utredningens förslag att full meddelarfrihet ska gälla vid CVE. De uppgifter som där kommer att återfinnas gäller barn och ungas personuppgifter i mycket känsliga sammanhang, bl.a. i hälso- och sjukvård och vid misstanke om allvarliga brott och har ett högt skyddsvärde. Utredningens resonemang i den delen är

inte övertygande. I OSL 40 kap. vill vi därför att 7 e paragraf inkluderas bland de övriga paragrafer nämnda i 40 kap. 8 § som undantas från meddelarfriheten.

- CVE kommer i sitt skolstödjande arbete i kontakt med känsliga individuppgifter, där planerade eller utförda brottsliga handlingar kan identifieras. Vi saknar en precisering av i vilken utsträckning CVE ska kunna polisanmäla dessa brott liksom ett tydliggörande av att anmälningsplikt till socialnämnden gäller för dem.
- Kommittédirektiven gäller skolväsendet och i detta delbetänkande just samhällets insatser mot skolattacker. Eftersom folkhögskolor, universitet och högskolor ligger utanför skolväsendet behandlar utredningen inte dessa områden. Vi vill dock påpeka att nästa skolattack mycket väl skulle kunna inträffa just där. Det är därför olyckligt att den utbildningsverksamhet som avser dessa utbildningsformer, inklusive polisprogrammet, ligger utanför utredningens uppdrag att behandla.
- Vi tillstyrker den föreslagna Lagen om viss personuppgiftsbehandling vid det nationella centrumet mot våldsbejakande extremism. Dock menar vi att mycket talar för att dessa uppgifter som huvudregel ska kunna behandlas längre än ett år. Vi föreslår därför två år som huvudregel i paragraf 11.

Argument och motivering för våra ställningstaganden

- ✓ En lokal och regional samverkan mellan olika myndigheter förekommer redan idag och med, som utredningen visar, varierande framgång. Samverkan är till stor del beroende av den enskildes samtycke. Dock saknas en central myndighet med särskild kompetens på det område – skolattacker- som utredningen gäller. Därför ser vi CVE inom Brå som en naturlig instans för att ge det stöd skolor kan behöva. Vi vet även att CVE inom kort kommer att presentera ett särskilt metodstöd för skolor i deras arbete mot extremism och är förstås positiva till detta. Viktigt är dock att metodboken tydligt och i punktform visar hur samverkan skola/CVE kan utformas och i vilka sammanhang skolorna kan behöva söka stöd av CVE. Metodhandboken behöver även innehålla information om lagstöd för kontakterna, särskilt när sekretessbelagda individuppgifter behöver röjas för CVE.
- ✓ De uppgifter som CVE kommer att få från skolor är, när de lämnas namngivet och därmed identifierbart, sekretessbelagda med olika styrka i skolan, beroende på från vilken verksamhet de kommer. Elevhälsan och särskilt elevhälsans medicinska insats har sekretess med omvänt skaderekvisit medan skolan i övrigt har sekretess i den elevstödjande verksamheten med ett rakt skaderekvisit. Vid Brå finns visserligen en statistiksekretess men CVE:s verksamhet ligger utanför den och behöver andra integritetsskyddande bestämmelser i sitt arbete. Ett omvänt skaderekvisit med sträng sekretess är nödvändigt, i det instämmer vi med utredningen.
- ✓ Däremot är vi mycket kritiska till att utredningen fastnar i ett förslag om att sekretessen ska kunna genombrytas av full meddelarfrihet. Det är, som utredningen säger, sant att försiktighet bör iakttas med att inskränka meddelarfriheten, eftersom denna är en del av vår offentlighetsprincip. Men argumenten för inskränkt meddelarfrihet vid CVE är enligt ISR flera. CVE kommer, såvitt vi kan förstå, inte att ägna sig åt myndighetsutövning i den samverkan det här gäller mot skolattacker. De flesta av de

undantag som finns från meddelarfriheten i hälso- och sjukvård, skola och socialtjänst, avser just myndighetsutövning eller verkställighet av denna (se OSL 23:8, 25:18 och 26:15). Det handlar dessutom vid CVE i dessa sammanhang till större delen om människor under 18 år, d.v.s. barn. Stor hänsyn bör tas till deras skyddsvärde och inte mycket talar för att deras mycket känsliga uppgifter identifierbart med stöd av meddelarfriheten ska kunna lämnas till medierna. Det finns en betydande risk att medier därefter av oaktsamhet vid publicering kommer att röja uppgifter som kan hänföras till identifierbara barn. En av våra ledamöter -Staffan Olsson- har under åren 1998-2018 sammanställt samtliga 128 av Pressens Opinionsnämnd kritiserade barnpubliceringar. Av dessa gällde 31 publiceringar barn som ”stökiga” personer och 11 barns egen brottslighet. Rapporten kan, om så önskas, fås via ISR.

- ✓ CVE får från skolor i framtiden uppgifter om enskilda barn/elever man kanske även vuxna, föräldrar/vårdnadshavare/kamrater, uppgifter som avser bland annat begångna eller misstänkta brott. Med tanke på den stränga sekretess som föreslås för CVE hade det varit lämpligt att behandla frågan om CVE:s egen möjlighet att polisanmäla brott men även att anmäla misstanke eller kännedom om att ett barn far illa till socialnämnden. CVE:s verksamhet kommer framgent att innefatta barn och därmed gäller, på samma sätt som t.ex. för Barnombudsmannen, anmälningsplikt. Visserligen har skolpersonal också anmälningsplikt men oavsett denna gäller den skyldigheten även vid CVE.
- ✓ Skolväsendet omfattar inte högskolor, universitet och inte heller folkhögskolorna. Därför har inte heller frågan om skolattacker behandlats av utredningen vid dessa utbildningsformer. Det är olyckligt, eftersom ISR tydligt ser en risk för skolattacker även där. Visserligen är studenterna vuxna men många i vuxenutbildningen kan ha psykiska problem och våldstendenser. Även huvudmän och personal vid dessa vuxenutbildningar kan behöva stöd av CVE och deras metoder för att upptäcka och ingripa vid skolattacker. Vi önskar att regeringen beaktar detta i det fortsatta beredningsarbetet för samhälleliga insatser mot skolskjutningar.
- ✓ CVE behöver i sitt arbete med individdata personregistrera uppgifter med stöd av personuppgiftslagstiftningen (GDPR). Därför är vi positiva till föreslagen lagstiftning. Med tanke på uppgifternas karaktär och den ibland långvariga planering av skolattacker som kan förekomma vore det dock olyckligt om CVE redan efter ett år skulle behöva frånhända sig dessa inhämtade uppgifter. Visserligen ska registreringen inte vara mer omfattande och långvarig än behövligt men ett år är som huvudregel en alltför kort tid. ISR föreslår därför att paragraf 11 i Lag (2023:000) om viss personuppgiftsbehandling vid det nationella centrumet mot våldsbejakande extremism ändras från ...”under längre tid än ett år”... till ...”under längre tid än två år”...

För Idéburna skolors riksförbund

Håkan Wiclander, ordförande

Staffan Olsson, styrelseledamot

Epost: info@ideburenskola.se, **Hemsida:** www.ideburenskola.se